

ATLASIKI KIESZONKOWE

[37]

GĄSIENICE

121 RYSUNKÓW KOLOROWYCH

K.2369

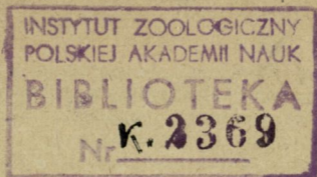
WYDAWNICTWO
M. ARCTA w WARSZAWIE

Biblioteka Muzeum i Inst. Zoologii PAN

K. 2369* [3]

6000000000116

ATLAS KIESZONKOWY GĄSIENIC

uzupełnia podobnie wydane atlasy motyli i służy jako podręcznik do określania znalezionych na wycieczkach okazów, przeznaczonych do hodowli.

Większość podanych tu gatunków żyje na terenie ziem polskich i stanowi typy rodzin właściwych.

Młode gąsieniczki, szczególnie świeżo wyklute z jajeczek, należy ostrożnie zebrać wąskim skrawkiem papieru, umieszczając po kilka w małych próbkach szklanych, związanych w miejsce korka kawałkiem gęstego muślinu, lub (co jest mniej dobre) trzymając przez dni kilka w dość szczelnych tekturowych pudełeczkach. Roślinę właściwą podajemy w pojedynczych młodych listkach, o ile się da, dość często je zmieniając. Stare listki usuwamy po przejściu gąsieniczek na pokarm świeży.

Gąsienice nieco starsze trzymamy na gałązkach, zanurzonych od dołu we flaszeczce z wodą, otwór po włożeniu rośliny zatykamy mchem i flaszeczki stawiamy w większych pudełkach. Pokarm, podawany bezpośrednio

w pudełeczkach, musimy częściej odświeżać. Ilość gąsienic starszych (wogóle) nie może być duża w jednym pomieszczeniu, gatunki żarłoczne zaś a rozbójnicze — przeważnie nagie (np. sówki i w. in.), trzymamy pojedynczo.

Słoiki stawiamy w miejscu przewiewnym, nigdy na słońcu (prócz kilku wyjątków), — wiele bowiem gąsienic żeruje o zmierzchu i nocą.

Izolowanie gąsienic, mających się przepoczwarzać, jest rzeczą konieczną, szczególnie zaś — t. zw. liszek (g. kosmatych), które wzajemnie psułyby sobie oprzędę. Dla tych ostatnich przygotowujemy pod wieczkiem pudełka lub na słoiku lekkie pokrycie z bibułki, do której wiele gatunków z upodobaniem przytwierdza swe kokony.

W obszernych pomieszczeniach (pudłach, terrarjach) umieszczamy pewną ilość gąsienic dorosłych, — przepoczwarzających się w ziemi (także g. dziennych motyli), gdzie na dnie, po przysypaniu czystym, suchym piaskiem, na warstwie niezbyt wilgotnej, wrzosowo-torfiastej ziemi układamy cienką warstwę mchu. Mech, przykrywający ziemię z poczwarkami, musi być uprzednio wywietrzony, gdyż świeży powoduje zakwaszenie ziemi i pleśń poczwarek. W lecie zwilżamy mech wodą ciepłą, od jesieni trzymamy skrzynki w miejscu zimnym i suchym. W połowie zimy, po przejściu jednego z okresów mroźnych, można już pudła przenieść do pokoju, trzymając je bliżej okna, po kilku zaś tygodniach zwilżamy mech letnią wodą. Chcąc przyspieszyć wylęganie,

trzeba następnie wierzchnią część mchu zebrać i zanurzyć w gorącej wodzie (co niszczy też zarodniki pleśni), a po niewielkiem ostudzeniu rozrzucić, — dobrze ciepły i wilgotny, na dno skrzynki. Zabieg ten powtarzamy w odstępach 4-dniowych, przyczem, naturalnie, skrzynki muszą się znajdować w pokoju, w miejscu ogrzanem.

Wszystkie poczwarki oraz przedmioty, do których są one przytwierdzone, pozostawiamy w pozycji naturalnej, unikając zbytecznego poruszania; wyjątkowo, twardniejące rzadsze oprzędy niektórych zimujących ciem (prządek i t. p.) rozluźniamy umiejętnie od strony głowy lub rozcinamy lekko przednią część oprzędu na kilka tygodni przed okresem wylęgania.

Świeżo wylęgnięte okazy motyli można usypiać w 8—15 godzin po zupełnem odrośnięciu skrzydeł, bacząc, aby przez ten czas pozostawały w spokoju.

Papilionidae. Witezie.

Papilio podalirius. L. Żeglarz. T. I, f. 1. Na wierzchniej stronie liści krzaków tarniny (*Prunus spinosa*), śliw i grusz (*Pyrus*), w miejscach słonecznych. Lipiec, do połowy sierpnia. Na południu, dwa pokolenia.

Papilio machaon. Paź królowej. T. I, 4. Na roślinach baldaszkowych, np. dzika marchew (*Daucus*), koper i w. in., w czerwcu i sierpniu. Polanki, brzegi rowów, pola.

Thais polyxena. L. Kokornakowiec. I. 2. W lecie na kokornaku (*Aristolochia*). Węgry, Krym, południowa część Podola.

Parnassius apollo. L. Niepylak Apollo. I. 3. Na szzerwieniastych liściach rojnika (*Sedum*); maj, czerwiec. Żeruje w godzinach południowych w słońcu. Na polankach gór wysokich. Tatry.

Parnassius mnemosyne. L. Mnemosyna. Tamże.

Pieridae. Bielinki.

Aporia crataegi. L. Głogowiec. Gąs. podobna do kapustnika, żyje po przezimowaniu gniazdkami na gruszach, śliwach i tarninie, do połowy maja.

Pieris brassicae. L. Kapustnik. I, 5. Najszkodliwszy z bielinków, żeruje gromadnie na kapuście i roślinach krzyżowych; w czerwcu i sierpniu.

Pieris rapae L. Rzepnik I, 6. Mniej szkodliwy. Kapusta i rośl. krzyżowe (*Crucifera*); czerwiec, sierpień.

Inne bielinki, jak **P. napi. L., P. daplidice. L.** i rzeżuchowiec **Ant. cardamines. L.**; bardziej pojedynczo. T. II, 23. Zorzynek (*Euchloë belia cr.*).

Colias palaeno L. Długolotek torfowiec. I. 7. Dorasta w jednym pokoleniu po przezi-
mowaniu w maju i żyje skrycie na łożyni
(*Vaccinium uliginosum*). Bagniste torfowiska.

Col. hyale. L. D. Siarecznik. O wiele po-
spolitsze,—na wykach; czerwiec i wrzesień.

C. myrmidone Esp. Szafraniec. Dorosłe po
zimowaniu w kwietniu i w końcu czerwca,
na szczodrzeńcu (*Cytisus*). Zagajniki.

C. edusa. F. Sylwetnik. Podobne do po-
przednich; w lecie na wilżynie ciernistej
(*Ononis spinosa*).

Gonopteryx rhamni. L. Cytrynek. Gąsieni-
ce po kilka; w czerwcu na kruszynie (*Rha-
mnus frangula*).

Leptidia sinapis. L. Wietek. W czerwcu
i w lecie na gorczycy (*Sinapis*), Lotus i La-
thyrus.

Nymphalidae. Południce.

Apatura iris. L. Mieniak tęczowiec. T. I,
8. Na iwie i wierzbach pojedynczo, w cieni-
stych gajach; dorastają po przezimowaniu
w maju, i niełatwo dadzą się odszukać.

A. ilia. Esp. M. Strużnik. Gąs. podobne,
żerują na wąskolistnych wierzbach i osiczy-
nie (*Populus tremula*). Do czerwca.

Limenitis sybilla. L. Leśnik wróż. T. I, 12.
Dorasta w maju na wiciokrzewie (*Lonicera*),
pojedynczo.

L. Camilla Schf. Pokłonnik biały. I, 11. Do końca maja, na wiciokrzewie. Okolice południowe. Nie częsty.

L. populi. L. P. Osinięc. Gąsienica większa od poprzednich, żeruje pojedynczo po przezimowaniu do końca maja, na wierzchniej stronie liści osiczyn. Brzezi większych lasów.

Pyrameis atalanta. L. Admirał. Gąsienice tej rusałki żerują w lecie, w zwiniętych liściach pokrzyw.

Pyrameis cardui. L. Osetnik. Na oście i różnych zielskach, niekiedy dość licznie.

Vanessa jo. L. Pawie oko, cz. rusałka pawik, II, 13. Gromadnie pod liśćmi pokrzywy, w czerwcu. Rowy i zarośla.

V. urticae. L. Pokrzywnik. Przez całe lato wszędzie na pokrzywach, szczególnie przy drogach.

V. polychloros. L. Sadownik cz. wierzbowiec. II, 14. Jedyna szkodliwa rusałka. Obżera gniazdkami w czerwcu liście wierzb, grusz, wiązów i wiśni.

V. antiopa. L. Żałobnik. II, 15. Niekiedy dość gromadnie, na brzozie, topoli i wierzbie do lipca.

Araschnia levana. L. Kratnik. Dwupostaciowa ta rusałka żyje w stadium gąsienicy gniazdkami. Gąs. przy dotknięciu spadają. Pod liśćmi pokrzyw często razem z g. pawika; w czerwcu, a także w sierpniu.

Melitaea didyma. L. Przeplatka. Kolczaste gąsieniczki; do czerwca; na niskich roślinach, w zagajnikach.

M. athalia. Rt. P. Aталja. Pospolitsze od poprzedniej.

Argynnis daphne. Dafne. II. 16. Rzadka dostojka, której gąsienica żeruje nocą na fiołkach leśnych. Do czerwca.

A. latonia. L. Latonia-Perłowiec. Na zielonkach przydrożnych, pojedynczo przez całe lato.

A. selene. Schf. Dostojka selena. Na łączkach pospolita.

A. Aglaja. L. Aglaja. Gąs. podobna do g. żałobnika, pojedynczo żeruje nocą w maju na fiołkach i innych ziołach leśnych.

A. adippe. L. Adypa. Rzadsza od poprzedniej.

A. Niobe. Nioba. O tejże porze w zagajnikach.

A. paphia. L. Dostojka Pafja. II, 17. Więcej na jeżynie niż innych roślinach, do czerwca w nocy. Polanki, brzegi lasów.

Satyridae. Oczkowce.

Melanargia galatea. L. Szachownica. II. 18 W dzień skryta, na trawach (Phleum) i (Triticum), więcej rozpowsz. w okolicach marginalnych i na stokach wzgórz.

Skalniki. **Sat. alcyone, senele, L.** i wiele innych żerują nocą na łączkach i polankach.

Satyrus dryas. Sc. II, 20, Skalnik Dryada. W maju i czerwcu na trawie, szczególnie „Avena elatior“ w wilgotnych gajach, więcej na południu.

Pararge megaera. L. Osadnik przydrożny. II. 19. Od jesieni do kwietnia, w czerwcu i sierpniu, na kostrzewie (Festuca) oraz wielu roślinach.

Epinephele tithonus. L. Przestrojnik. II, 21. Bardziej południowy, gąs. żeruje do czerwca w lasach liściastych, na trawie, np. wiklinie (Poa) i prosownicy (Milium).

Pospolitsze są: **Ep. jurina. L. i lycaon Rott** jako też i najmniejsze z tej rodziny, należące do rodzaju **Strzępotków. Coenonympha pamphilus. L. iphis. Schf. i arcania. L.**

Lycaenidae. Oboczaki.

Ogończyki, jak **Thecla spini. Schf., ilicis Esp., pruni. L. betulae. L. i quercus. L.,** oraz kilka innych żyją z wiosną na brzozech, tarni lub dębach. Rodzaje **czerwończyków, Chrysophanus virgaureae. L. phlaeas, doris i t. p.,** — na trawach, nawłoci (Solidago) — szczawiu i niskich roślinach. Liczny rodzaj **modraszków** żyje na janowcu (Genista), wrzosie, macierzance i różnych ziołach. Z pospolitszych gąsieniczek udaje się spotrzec **Lycaena argus. L., icarus Rott. i** wiele t. p. T. I, 10 Czerwończyk fioletek (Polymmatum amphidamas).

Hysperiidae. Powszelatki.

Z tej rodziny znajdujemy między listkami ślazu i traw, **Carcharodus alceae Esp. rodz. Augiades i Hesperia** nie często.

Nisoniades (Thanaos) tages. L. Brunatek. Od lipca do końca lata na cieciorce (Cornilla) i kōmonicy (Lotus corniculatus) między liśćmi. Przepoczwarza się po zimowaniu.

Sphingidae. Zmierzchnice.

Sphinx (Protoparce) convolvuli. L. II, 22. Zawisak powojowiec. Rzadka ta gąsienica, podobna nieco do **Sphinx ligustri**, żyje skryta w czerwcu i lipcu na powoju (*Convolvulus arvensis*). Zbliżona do niej g. trupiej główki (**Acherontia atropos L.**) — na kartoflach.

Deilephila v. livornica. Esp. Zmrocznik paskowany. III, 24. Główne miejsca lęgowe są na południu Europy (u nas Podole), skąd ćma ta się niekiedy ku północy rozprzestrzenia. Gąs. żeruje na przytulji (*Galium*) i niektórych innych roślinach, w czerwcu i wrzeźniu.

D. euphorbiae. L. Z. wilczomleczek III, 26. W lipcu i wrzeźniu, gromadnie na różnych odmianach wilczomlecza (*Euphorbia*). Wszędzie.

Z innych zawisaków znajdujemy gąs.: **Deil. galii. Esp.** na przytulji oraz **D. elpenor. L.** i **porcelus. L.**, których gąs., podobne do małej żmii, żerują na przytulji i wierzbowce.

Macroglossa stellatarum. L. Fruczak gołębek. III, 25. Szaro-zielona gąs. przebywa w lecie na marzannie (*Rubia*) i przytulji (*Galium*). Niekiedy pospolita.

Smerinthus tiliae. L. Nastrosz lipowiec. III, 27. W lecie na brzozie i lipie nierzadka. — Prócz poprzednich na bzie perskim gąs. **ta-wulca (sph. ligustri. L.)**. Na drzewach iglastych przebywa g. **Sphinx pinastri. L.**

Sesiidae. Przezierniki.

Bembecia hylaeiformis. P. malinowy. III, 28. Gąsieniczka drąży kanały w grubych pędach malin, które przez to usychają. Dość liczna rodzina względnie szkodliwych ciem.

Zygaenidae. Kraśniki.

Ino pruni. Schf. Lśniak popielatek. III, 29. Gąsieniczki często spotykane na wrzosie (*Calluna*) i tarni (*Prunus spinosa*) w maju i czerwcu.

Zygaena fausta. L. K. szczęśny. III, 31. Na południu; gąs. żyje na cieciorce (*Coronilla*). Wzgórza wapienne.

Z pospolitszych na łączkach: **Z. trifolij.** L., **Lonicerae** Esp. i **filipendulae.**

Z. carniolica. Sc. K. pstrokatek. III, 32. Żeruje wiosną na sparcecie (*Helisarum onobrychis*) i (*Astragalus glycyphyllus*).

Cymbidae. Zielenice.

Hylophila prasinana. L. Ukośnica. III, 30. W końcu lata na dębach, leszczynie, wierzbach i w. in., nierzadka.

Gąsienica w natężeniu barwy zielonej, dość zmienna.

Arctiidae. Niedźwiedziówki.

Euchelia jacobaeae. L. Proporzec. IV, 33. W lecie gniazdkami na starcu (*Senecio*), za dotknięciem spadają.

Pleretes matronula. L. Krasa rakuska. IV, 34. Rzadka ta gąs., podobna nieco do kajówki (*A. caja. L.*), dorasta po dwukrotnem zimowaniu w maju i spotyka się w większych lasach liściastych oraz wąwozach górskich na czeremsze (*Prunus padus*), wickrzewie (*Lonicera*), leszczynie (*Corylus avellana*) i zielskach. Żeruje w nocy, rzadziej z rana.

Arctia casta. Esp. Niedźwiedziówka. IV, 35. Czechy, Morawja i pld. Eur., w lecie, na przytulji (*Galium*) i pokrewnych roślin.

A. Maculosa. Grn. K. plamista. IV, 37. Także południowa, i żeruje jak poprzednia.

Pospolitsze z wiosną, g. **A. aulica, hebe, villica i caja. Euprepia pudica, Esp. Krasa alpejska. IV, 36.**

Na południu: od jesieni do maja na trawach.

Z bardziej znanych są gąs. rodzaju *Spilosoma*.

Hepialidae. Krótkowąsy.

Hepialus sylvinus. L. Krótkowąs. IV, 38. Wgryza się w korzenie malw (ślazu) (*Maeva*) i (*Althea*), dorasta w początkach lata i nie jest rzadką.

Lasiocampidae. Barczatki.

Bombyx rubi L. Przędka wrzosowa. IV, 39. U zupełnie dorosłych gąs. giną poprzeczne złote przepaski. Pospolita do jesieni, w niewoli podczas zimowania zwykle ginie, przepoczwarzają się w końcu kwietnia.

Z tej rodziny, nie licząc pospolitych pierścienic (**neustria**), hodujemy na wiosnę liszki: **lanestris**. L. — brzoza, **Las. quercus**. L. = **trifolií**, = różne krzewy i wrzos, dalej **Gastropacha quercifolia**. L. i **pruni**, owocowe drzewa, i **pini** L. podobnie kosmata z niebieskimi wypustkami = sosna.

Z rodzin **Saturnidae** (**Pawic** i **Endromididae** (**Nasierszyce**) mamy kilka pięknie ubarwionych gąsienic, żyjących w czerwcu i lipcu, w lasach: zielona o poprzecznych, czarnych paskach i różowych kwiatkach, gąs. **Saturnia pavonia** L. (podobna do wielkiej **gruszówki**) — pawica wrzosówka, — żeruje na wrzosie i tarni, zielona zaś o jasnych pręgach ukośnych, gąs. **Zyzki Aglia tau.**, na bukach i dębach. Podobna do niej jaśniejsza g. **nasierszyce**. **Endr. versicolora**, L., żyje na brzozie i olszy.

Lymantriidae. Brudnice.

Opisane w atlasie motyli ostroowłosione liszki (gąs.) brudnic żerują gromadnie. **Wierzbówka Stilpnotia salicis**. L. o żółtych plamkach, na topoli i wierzbie, **Nieparka Lymantria dispar** L., **Rudnica Euproctis chrysohœa**. L., na liściastych, a **Mniszka** — **Lym. monacha**. L., na iglastych drzewach. Od wiosny do lipca występują szkodliwie.

Notodontidae. Garbatki.

Harpia vinula. L. (**Dicranura**). **Widłogonka siwica**. IV. 40. W lecie na liściach osiczyn i wierzb, razem z **Cerura bifida**. Hb. Gąsie-

nice tej rodziny opatrzone są w różne widły i wyrostki, służące jako straszaki w razie zaniepokojenia. Dość rzadko bywają uwłosione.

Notodonta tremula. Cl. **Koziągłówka.** V. 42. Na brzegu liści osiczyn, topol i wierzb, w czerwcu i sierpniu. Podobna do niej **N. dietaecides.** Esp. żeruje na brzozie.

Not. chaonia. Hb. **Garbatka sierpówka.** V. 43. O wyraźnych podłużnych, żółtych pręgach, gąsienica żyje w czerwcu na dębach. Poczwarzka zimuje.

Pygaera curtula. L. **Łozówka.** V. 46. Spokrewniona z piękną zbrojówką (*Phalera bucephala*. L.), żywi się, jak i podobna do niej g. **P. anachoreta.** F., liśćmi topol i wierzb. W czerwcu i sierpniu.

P. pigra. Hfn. **Wiklinówka.** V. 47. Najmniejsza z tego rodzaju, żeruje, jak poprzednia, w zwiniętych listkach wikliny i topol.

Drepanidae. Wycinki.

Drepana falcataria. L. **Wycinka brzoźówka.** IV. 41. W czerwcu i sierpniu, na wierzchniej stronie liści brzoź i olszy; niekiedy razem z **D. lacertinaria.** L.

Cymatophoridae. Falice.

Polyploca ridens. F. F. **Dębowa.** V. 44. Rozbójnicza ta gąs. żyje w maju na dębie. (**Flavicornis.** L. na brzozie) i **Cym. or.** F. na topolach.

Noctuidae. Sówki.

Acronycta alni. L. Olszówka. V. 45. Gąsienica przypomina dużą skolopendrę (krocionoga); trafia się bardzo rzadko na olszynie (Alnus), brzozie i lipie, — do połowy sierpnia.

Gąs. rodzaju *Acronycta* są bardzo rozmaite, zależnie od gatunku, i różnorodnie uwłosione. Posp. **aceris**. L., **psi**. L. i in. Wszystkie inne rodzaje sówek (noctuidae) mają gąsienice przeważnie nagie.

Agrotis pronuba. L. Rolnica tasiemka. V. 48. W kwietniu na różnych trawach i zielisku (taraxacum, plantago, primula etc.).

A. strigula Thub. R. wrzosówka. V. 49. Na wiosnę między wrzosem, pojedynczo.

A. musiva. Hb. R. mozaikowa. Większa od **A. C. nigrum**. L., trafia się w okolicach południowych.

A. cinerea Hb. V. 44. Wczesną wiosną, rzadka.

A. depuncta. L. R. kropkowana. V. 52. Rzadka i niezbyt rozpowszechniona, żeruje w maju na pokrzywie (Urtica) i szałwji (Salvia).

Agrotis exclamationis. L. Rolnica czopówka. VI. 59. Do czerwca na niskich roślinach, wszędzie pospolita.

A. fugax. Tr. R. płochliwa. VI. 53. Rzadka w Tatrach i ok. południowych, gąs. żeruje nocą na wilczomleczu.

A. forcipula Hb. Południowa. XII, 118. **A. Segetum** Schf. R. zbożówka. VI, 57. Ogryzają młode trawki i korzonki zbóż, w lecie i od jesieni do maja. Niekiedy gromadnie razem z gąsienicami **A. ypsilon** Rt., **exclamationis**

i tritici. L. gąsienice innych licznych gatunków rolnic są nieszkodliwe.

Neuronia popularis. F. (Epineuronia). Splotka perzanka. VI, 54. Żeruje na różnych trawach łąkowych do czerwca. Szkodliwa.

Mamestra leucophaea. Kw. VI, 55. Od jesieni do maja, na krwawniku (Achillea) i w innych ziołach.

M. nebulosa Hin. Piętnówka chmurówka. VI, 56. Razem z poprzednią nierzadka. Z pospolitszych spotykamy gąs. **M. persicariae. L. pisi. L. i brassicae. L.** Te ostatnie żerują w lecie na warzywach.

M. serratilinea. Tr. XII. 117. Na południu.

Polia cappa Hl. VI. 58. Gatunek południowy, żyjący na ostróżce (Delphinium).

P. flavicincta. F. Sówka skalna. VI, 60. Na zielskach, np. bylicy (Artemisia) w górach. Niezbyt rozpowszechniona.

P. polymita L. V., 50. Także rzadka, do wiosny na tarni i różnych zielskach. O wiele pospolitsza jest zielona gąs. **P. chi. L.**

Polia rufoincta. H. C. VI, 61. Na południu, dość rzadka.

Hadena monoglypha. Hin. Sówka wróblówka. VI, 62. Do maja na korzonkach traw; szkodliwa.

H. porphyrea. Esp. S. porfirowa. VII. 63. Skryta, żeruje w nocy, na kruszynie (Rhamnus frangula), wiciokrzewie i wielu leśnych roślinach, w maju i czerwcu.

H. adusta. Esp. Bronzówka. VII. 64. Do kwietnia, na różnych zielskach, dość rzadka.

H. strigilis. Cl. (Miana). Sóweczka. XII. 116. Od jesieni do maja w trawach, przy korzonku.

H. ochroleuca. Esp. VII, 65. Do maja na trawach. Nie wszędzie.

Rhizogramma detersa. Esp. XII. 114. Południowa.

Jaspidea celsia. L. Szmaragdówka (cz. Malachitówka). VII, 66. Na wielkich polankach leśnych, w okolicach piaszczystych, żeruje pod kępami traw, jak tonka (*Anthoxanthum*) oraz *Nardus*, *Aira* i t. p. Rzadka, do końca lipca.

Helotropha leucostigma. Hb. XII, 115. Skryta na *Iris*.

Leucania pallens. Mokradlica. VII. 67. Na niskich chwastach, wszędzie; żeruje w nocy.

L. punctosa. Tr. M. kropkowana. VII. 68. Od jesieni do marca na trawach, w krajach południowych.

Amphipyra livida. F. Piomykówka. VII. 69. Rzadsza od powszechnie trafiającej się **A. tragopogonis.** L., żyje na wiosnę, niekiedy wspólnie, na różnych zielskach przydrożnych. Skryta.

Amphipyra cinamonnea. Goeze. VII. 70. Rzadka i bardziej południowa niż **A. pyramidea.** L. Żeruje w lecie na wiązcie, wiciokrzewie i topoli. Węgry, Podole.

Taeniocampa gothica. L. Przegibka. VII. 71. Na różnych krzewach i ziołach, w maju i czerwcu.

T. stabilis. View. VII. 72. Na drzewach liściastych, razem z **T. incerta.** Hin., do połowy czerwca.

T. pulverulenta. Esp. VII, 73. Na dębach i niektórych innych drzewach liściastych,

często w towarzystwie *T. munda*. Esp., opi-
ma. Hb. *miniosa*. F. i poprzednich.

Panolis piniperda. Pnz. (griseov.). Choin-
ówka, VIII, 74. W czerwcu i lipcu na so-
snach, niebardzo szkodliwa.

Mesogona oxalina. Hb. VIII, 75. W dzień
skryta pod kamieniami i liśćmi, żyje z wio-
sną pojedynczo na wierzbach i topoli.

Orthosia helvola. L. Rudawica. VIII, 76.
Na drzewach liściastych i zielsku, jak i in-
ne gat. tego rodzaju, od maja do lipca.

Plastenis retusa. L. Kresówka. VIII, 77.
W złączonych listkach wierzb i topol, w ma-
ju i czerwcu.

P. subtusa. F. Sokorówka. VIII, 78. Rzad-
sza, żeruje na topoli.

Calocampa solidaginis. Hb. Błędnica po-
pielatka. VIII, 79. Śród torfowisk, do lipca
na czernicy (jagodzinach) (*Vaccinium myr-
lillus*) i borówce (*V. vitis idaea*).

Calocampa exoleta. L. Trzaska. VIII, 80.
Różni się od mniej barwnej gąs. *C. vetusta*.
Hb. pięknym deseniem i żeruje w czerwcu
na wielu ziołach oraz krzewach (w oğro-
dach na porzeczkach), zwykle pojedynczo.

Cuculia campanulae. Frr. VIII, 81. Różno-
kolorowa ta gąsienica, przypominająca nasze
dziewannówki (*C. verbasci*, *thapsiphaga*),
żyje skryta na dzwonek (Campanula).
Trafia się więcej na południu, w okolicach
wapiennych, w lecie. Jedna z rzadszych
kapturnic.

Telesilla amethystina. Hb. VIII, 82. Czę-
ściej w okolicach górskich na pędach roślin
baldaszkowych. Skryta. Dwa pokolenia,
lecz rzadka.

Heliaca tenebrata. Sc. XII, 121. W lecie na łąkach.

Aedia funesta. Esp. Żałobnica powojowa. IX, 83. Zbliżona do żałobnicy dębowej cz. marlawy (**Catephia alchymista**), lecz w krajach cieplejszych, np. na Węgrzech, Podolu, Krymie; żeruje na powoju (**Convolvulus**).

Chariclea delphini. L. Ostrózkówka. IX, 84. Na ugorach pokrytych ostrózką (**Delphinium**), w lecie, rzadka.

Catocala electa. Bkh. Wstęgówka wybrana. IX, 85. Żyje na wierzbach i topolach, tak jak pospolitsze od niej **C. elocata** i **nupta**. Przeważnie na Podolu i dalej ku południowi, do lipca.

C. fraxini. L. W. niebieska cz. jesionka. IX, 86. Żyje do końca lipca; w dzień w szparach skryta, — na topolach, wierzbach, dębach i innych drz. liściastych. Rozpowszechniona.

Hypena rostralis. L. Chmielanka. IX 87. Na chmielu, uszkadza nieraz liście, także na pokrzywie, pospolita przez całe lato.

Zanclognatha tarsicrinalis. Kn. IX, 88. Od jesieni do maja pod opadłymi liśćmi jeżyn, malin i na dmuchawcu (**Taraxacum**).

Aventia flexula. Schf. (**Laspeyria**). Porostnica. XII, 119. Na porostach pni drzew iglastych, topol i głogu, od jesieni do czerwca.

Boletobia fuliginaria. L. (**Parascotia**). Hubnica. XII, 120. Od jesieni do czerwca na liszajach drzewnych (**Parmelia**), hubkach (**Polyporus**) i w zmurszałym drzewie, często w domach mieszkalnych.

Geometridae. Miernikowce.

Pseudoterpna pruinata. Hfn. IX. 89. Do czerwca w zagajnikach na ziołach, np. janowcu (Genista), szczodrzenicy (Cytisus) i żarnowcu (Sarothamnus).

Thalera fimbrialis. Sc. Zielonka. IX. 90. Przypomina żyjącą na brzozie g. **Geometra papilionaria**, — żeruje do czerwca na tymianku (Thymus) i krwawniku (Achillea).

Acidalia humifusaria. Wątlak. IX, 91. Tylko w połudn. Europie. Liczny ten rodzaj mierników ma u nas wielu przedstawicieli, żyjących na drzewach liściastych i różnych krzewach.

Pellonia vibicaria. Cl. Zdobik. X, 92. Z wiosną na żarnowcu i innych ziołach, w zagajnikach.

Abraxas grossulariata. L. Plamiec agrestnik. X. 93. Do czerwca, niekiedy szkodliwie na agreście (Ribes grossularia) i niektórych innych krzewach.

Therapis evonymaria. Schf. X, 94. Należy do tejże grupy, co rodzaje **Ennomos**, **Selenia**, **Urapteryx** i t. p. Rzadka, żeruje z wiosną na (Evonymus) w lasach.

Phigalia pendaria. F. Pełzacz. X, 95. Maj, czerwiec, dęby i inne drzewa liściaste. Łącznie z gąsienicami **Biston strataria**, **hirtaria** i t. p.

Biston alpinus. Sulz. X, 97. Więcej na południu, w górach. **Zimowik** X, 96, na topoli.

Amphidasys betularius. L. Nabrzozak. X, 99. W lecie na drzewach liściastych, zielonawa lub szara, przypominająca gąs. **Bist-**

strataria. Bardzo podobna do gałęzek drzew, jak wiele gąs. mierników.

Boarmia luridata. Bkh. **Przylepek.** X, 100. Do jesieni na brzozech, dębach i innych drzewach liściastych. Prócz tego gatunku spotyka się też nierzadko gąs. **B. consortaria.** F., **cinctaria.** Schf. **roboraria.** Schf. **crepuscularia.** Schf., **punctularia.** Hb. i kilka innych, na różnych drzewach, oraz **B. lichenaria** Hfn. na liszajach drzewnych, płotach i parkanach.

Gnophos furvata Schf. **Pomrok.** X. 101. Skryte, hodujemy je sałatą, gdyż żerują na niskich roślinach. Rzadsza od **G. obscuraria** Hb.

Fidonia roraria. F. X. 102. Żyje na żarnowcu i podobnych roślinach (Genista), (Sarthamus). Pokrewna rodzajom **Ematurga**, **Scoria**, **Thamnonoma** i sośniakowi **Bupalus piniarius**, lecz od tych o wiele rzadsza i bardziej południowa.

Lobophora carpinata. Bkh. XI, 103. Najpospolitsza z tego rodzaju, żyje w lecie na wierzbach, topolach, wiciokrzewie i kilku innych drzewach.

L. sexalata. Rtz. XI, 104. Rzadka, żeruje do września na wierzbie.

Anaitis plagiata. Dziurawczak. XI, 105. Na dziurawcu (Hypericum), nierzadka.

Larentia fulvata. Frst. Paśnik. XI, 106. W maju na róży, nie wszędzie.

L. bicolorata. Hfn. P. dwubarwny. XI, 107. Olszyna (Alnus) i tarń, w czerwcu.

L. alpicolaria. H. S. P. alpejski. XI, 110. W wysokich górach (Alpy).

L. albicillata. L. P. jeżynowy. XI, 111. Leży na wierzchniej stronie liści malin i jeżyn (Rubus). Dorasta w końcu lata.

L. tristata. L. P. smętniak. XI, 112. Mniejsza od **hastata L.**, żeruje w lecie na (Galium).

L. galiata. Hb. P. dwukarbek. XII, 113 Także na Galium od czerwca i we wrześniu.

Z licznej tej rodziny do piękniejszych należy rodzaj **Lygris**, z których pospolitsza **Lygr. populata, XI, 108**, żyje między jagodziami (Vaccinium) oraz przebywająca w ciemnych gajach **Scotosia vetulata. Sch. i Eucomia certata Hb. XI, 109**, na berberysie.

1. Żeglarek czyli Żeglarz (*Papilio podalirius*). 2. Zygzakowiec kokornakowiec (*Thais polyxena*). 3. Niepylak Apollo (*Parnassius Apollo*). 4. Paź królowej czyli jaskółczy ogon (*Papilio machaon*). 5. Bielonek kapustnik (*Pieris brassicae*). 6. Bielonek rzepnik (*Pieris rapae*). 7. Długolotek torfowiec (*Colias palaeno*). 8. Mieniał tęczęwicz (*Apatura iris*). 9. Ogończyk szaktakowiec (*Thecla spini*). 10. Czerwończyk fioletek (*Polyommatus Amphidamas*). 11. Pokłonnik (rodzaj) (*Limenitis camilla*). 12. Leśnik wróż (*Limenitis sibylla*).

13. Rusałka pawik dzienny czyli Pawie oczko (*Vanessa jo*). 14. Rusałka wierzbowiec czyli duży fuks (*Vanessa polychloros*). 15. Rusałka żałobnik czyli płaszcz żałobny (*Vanessa antiopa*). 16. Dafne (*Argynnis daphne*). 17. Dostojka pafja (*Argynnis paphia*). 18. Polowiec szachownica (*Melanargia galathea*). 19. Osadnik przydrożny (*Pararge megaera*). 20. Skalnik Dryada (*Satyrus dryas*). 21. Przystrojnik (*Epinephele tithonus*). 22. Zawisak powojowiec (*Sphinx convolvuli*). 23. Zorzynek (*Euchloë belia*)

24. Zmrocznik paskowany (*Deilephila livornica*). 25. Fruczak gołąbek czyli gołębi ogon lub gwiazdnik (*Macroglossa stellatarum*). 26. Zmrocznik wilczomleczek (*Deilephila euphorbiae*). 27. Nastrosz lipowiec (*Smerinthus tiliae*). 28. Przeziernik malinowy (*Bembecia hylaeiformis*). 29. Lśniak popielatek (rodzaj) (*Ino pruni*). 30. Ukońnica (*Hylophila prasinana*). 31. Kraśnik (rodzaj) (*Zygaena fausta*). 32. Kraśnik pstrokaty (*Zygaena carniolica*).

33. Marzymłodka porporzec (*Euchelia jacobaeae*). 34. Krasa rakuska (*Pleretes matronula*). 35. Niedźwiedziówka (rodzaj) (*Arctia casta*). 36. Krasa alpejska. (*Euprepia pudica*). 37. Krasa plamista (rodzaj) (*Arctia maculosa*). 38. Krótkowąs pniówka (*Hepialus sylvinus*). 39. Przędka wrzosowa (*Bombyx rubi*). 40. Widłogonka siwica (*Harpya vinula*). 41. Wycinka brzoźówka czyli Nowik (*Drepana falcataria*).

42. Garbatka koziaǳiówka (*Notodonta tremula*). 43. Garbatka sierpówka (*Notodonta chaonia*). 44. Falica dębowa (rodzaj) (*Polyphoca ridens*). 45. Olszówka (rodzaj) (*Acronycta alni*). 46. Wjeżdżka łożówka (*Pygaera curtula*) 47. Wiklinówka (*Pygaera pigra*). 48. Rolnica czyli opaska tasiemka (*Agrotis pronuba*). 49. Rolnica wrzosówka (rodzaj) (*Agrotis strigula*). 50. Okrężtnica (*Polia polymita*). 51. Rolnica mozaikowa (rodzaj) (*Agrotis musiva*). 52. Rolnica kropkowana (rodzaj) (*Agrotis depuncta*).

Tabl. VI.

53. Rolnica plochliwa (rodzaj) (*Agrotis fugax*). 54. Splotka pierzanka czyli Siatka (*Neuronia popularis*).
 55. Piętnówka krwawnica (*Mamestra leucophaea*). 56. Piętnówka chmurówka (*Mamestra nebulosa*). 57. Rolnica
 zbożówka cz. oziminówka (*Agrotis segetum*). 58. Marmurówka (rodzaj) (*Polia cappa*). 59. Rolnica czopówka
 (*Agrotis exclamationis*). 60. Sówka skalna (*Polia flavicincta*). 61. Marmurówka (rodzaj) (*Polia rufocincta*).
 62. Sówka wróblówka (*Hadena monoglypha*).

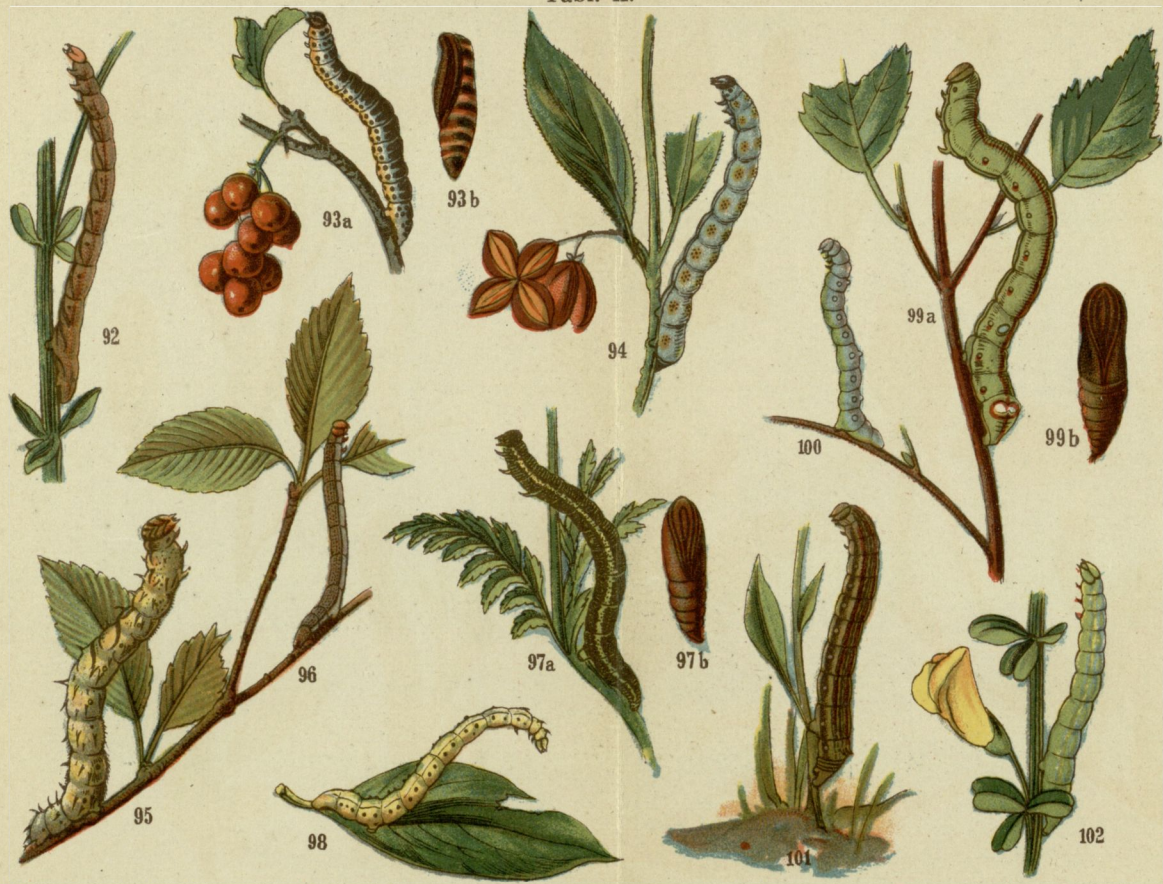
63. Sówka porfirowa (rodzaj) (*Hadena porphyrea*). 64. Bronzówka (rodzaj) (*Hadena adusta*). 65. Sówka (rodzaj) (*Hadena ochroleuca*). 66. Szmardzówka (*Jaspidea celsia*). 67. Mokradlica błednica (*Leucania pallens*). 68. Mokradlica kropkowana (rodzaj) (*Leucania punctosa*). 69. Oplonka płomykówka (*Amphipyra livida*). 70. Oplonka (rodzaj) (*Amphipyra cinnamomea*). 71. Przegibka wiciokrzewka (*Taeniocampa gothica*). 72. Przegibka stalka (*Taeniocampa stabilis*). 73. Przegibka dębica (*Taeniocampa pulverulenta*).

74. *Strzygonia choinówka* (*Panolis piniperda*). 75. *Mesogona oxalina*. 76. *Zrzenicówka rudawica* (*Orthosia helvola*).
 77. *Kresówka kobielistka* (*Plastenis retusa*). 78. *Kresówka sokorówka* (*Plastenis subtusa*). 79. *Błędnicza popielatka*
 (rodzaj) (*Calocampa solidaginis*). 80. *Błędnicza trzaska* (*Calocampa exoleta*). 81. *Kapturnica* (rodzaj) (*Cuculia*
campanulae). 82. *Telesilla amethystina*.

83. Żalobnica powojowa (*Aedia funesta*). 84. Cionkówka ostrożkówka (*Chariclea delphinii*). 85. Wstęgówka wybrana (*Catocala electa*). 86. Wstęgówka jesionka (*Catocala fraxini*). 87. Rozszczepka chmielanka (*Hypena rostralis*). 88. Szczękalica (*Zanclognatha tarsicrinalis*). 89. Skrzeplik szczodrzeniak (*Pseudoterpsa pruinata*). 90. Zielonka (*Thalera fimbrialis*). 91. Wątlak (rodzaj) (*Acidalia humifusaria*).

92. Zdobik różopas (*Pellonia vibicaria*). 93. Plamiec agrestnik cz. pstrokatka (*Abraxas grosulariata*). 94. *Therapis evonymaria*. 95. Pełzacz (*Phigalia pedaria*). 96. Zimówek pomarańczak (*Hybernia aurantiaria*). 97. *Biston alpinus*. 98. *Hemerophila abruptaria*. 99. Nabrzożak (*Amphidasys betularius*). 100. Przylepek (rodzaj) (*Boarmia luridata*). 101. Pomrok (rodzaj) (*Gnophos fuvata*). 102. Poproch (rodzaj) (*Fidonia roraria*)

103. Przylatczak (rodzaj) (*Lobophora carpinata*). 104. Przylatczak naosiniak cz. sześciokrzydlak (*Lobophora sexalata*).
 105. Pomiernik dziurawczak (*Anaitis plagiata*). 106. Paśnik naróżak (*Larentia fulvata*). 107. Paśnik dwubarwny
 (*Larentia bicolorata*). 108. Nacinek osiniak cz. topolak (*Lygris populata*). 109. Ukladek szarak (*Eucosmia certata*).
 110. Paśnik alpejski (rodzaj) (*Larentia alpicalaria*). 111. Paśnik jeżynowy (*Larentia albicillata*).
 112. Paśnik smętniak (*Larentia tristata*).

113. Paśnik dwukarbek (rodzaj) (*Larentia galiata*). 114. Mierzchowica (rodzaj) (*Rhizogramma detersa*). 115. *Helotropha leucostigma*). 116. Sówka trawnica (*Hadena strigilis*). 117. Piętnówka (rodzaj) (*Memestra serratilinea*). 118. Rolnica (rodzaj) (*Agrotis forcipula*). 119. Łakotnica (rodzaj) (*Aventia flexula*). 120. Hubna sadzówka cz. węglarz (*Boletobia fuliginaria*). 121. Poziłotka pokątnica (*Heliaca tenebrata*)

K. 2369* [3]

6000000000116

ATLASIK

Atlasik anatomiczny, z rys. kolorowymi na 12 tabl.	1 50
Atlasik astronomiczny. 77 rys kolor na 12 tabl.	1 50
Atlasik botaniczny. 126 rys. kolor.	1 50
Gady i płazy. Atlasik kieszonkowy.	1 50
Gąsienice. Atlasik kieszonk., 121 rys.	1 50
Grzyby jadalne. 95 rys. kolorowych.	1 50
Grzyby trujące. 96 rys. kolorowych.	1 50
Jaja ptasie. Atlasik kieszonkowy.	1 50
Minerały. 88 rys. kolor. na 12 tabl.	1 50
Motyle. 129 rys. kolor. na 12 tabl.	1 50
Owady. 129 rys. kolor na 12 tabl.	1 50
Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach. Atlasik kieszonkowy.	1 50
Ptaki. Zt. I. 97 rysunków kolor. na 12 tablicach.	1 50
— Zt. II. 98 rys. kolorowe na 12 tablicach.	1 50
Rasy ludzkie. Atlasik kolorowy.	1 50
Rośliny lecznicze. 12 tablic kolor.	1 50
Rośliny tatrzańskie i alpejskie 12 tabl. kolorowych.	1 50
Ryby. 93 rysunki kolorowe.	1 50
Zwierzęta ssące. 63 rys. kolor.	1 50

WYDAWNICTWA M. ARCTA W WARSZAWIE